

Tillämpning av självrättelseinstitutet i 26 § förvaltningslagen

Anmälan

AA anmälde Byggnadsnämnden i Tyresö kommun angående handläggning och beslut i två bygglovsärenden. Han anförde bl.a. följande.

Den 15 juni 2005 beviljades han bygglov och marklov för nybyggnad av enbostadshus m.m. på fastigheterna Våren 7 och 8.

En mättekniker från kommunen ville inte utföra sitt uppdrag enligt förutsättningarna i 2005 års bygglovsbeslut där det anges att ”färdig mark på parkeringsplats anläggs på en höjd av +33,0 meter”, utan i stället hänvisade denne till nybyggnadskartan som anger höjden +30,0 meter.

Han kontaktades av handläggaren BB som förklarade att den angivna höjden +33,0 meter var ett skrivfel och att beslutet i stället avsåg höjden +30,0 meter. Han fick också en skrivelse som innehöll ett rättelsebeslut med den innebörden. Nämnden har därmed, enligt hans mening, utan rättsligt stöd ändrat ett positivt förvaltningsrättsligt beslut.

Härefter har han ansökt om marklov och ändring av tidigare beviljat bygglov för att bl.a. kunna anlägga parkeringsplatsen på höjden +32,5 meter. Nämnden har avslagit denna ansökan. Han har överklagat beslutet till länsstyrelsen.

Nämnden har inte behandlat den nya ansökan i dess helhet och beslutet avser sådant som inte omfattas av ansökan. Handläggningen har också varit långsam. Nämndens hantering och beslut har försvårat möjligheterna för honom att utnyttja och bebygga fastigheterna samt medfört orimliga byggkostnader. Hanteringen och besluten präglas av subjektivitet och partiskhet. Nämndens beslut strider också mot kraven på likformig behandling inom ett planområde.

Utredning

Byggnadsnämnden i Tyresö kommun anmodades att göra en utredning och yttra sig över innehållet i anmälan, särskilt handläggningen av rättelsebeslutet. I sitt yttrande anförde byggnadsnämnden bl.a. följande.

Handläggning av ärendet

Bygglov beviljades 2005-06-15, § 127 för uppförande av enbostadshus i en våning med suterrängvåning och vind om 160 kvm BYA, garage i en våning med suterrängvåning om 40 kvm BYA, broanläggning 20 m placerad över fastighetsgränsen till Våren 8, terrasser och murar samt marklov för släntutfyllnad och för anordnande av parkeringsplats under vissa förutsättningar bl.a. att färdig mark på parkeringsplats anläggs på +33,0. Bygglovet innefattade avvikelser från planen gällande murens placering på mark som enligt planen inte får bebyggas.

Protokollet ändrades 2009-10-19 med en tjänsteanteckning avseende höjden på parkeringsplatsen till +30,0 och uppges där vara en felskrivning. De till beslutet hörande godkända ritningarna redovisar höjden +30,0 på parkeringsplatsen och är således den höjd som sökanden själv föreslagit på nybyggnadskartan/situationsplanen.

AA kommenterade yttrandet och tillade bl.a. följande. Handläggaren BB "beställde" nya ritningar från honom som var anpassade till höjden +30,0 meter. Han hade fått information om att en ansökan med höjden +30,0 meter skulle kunna beviljas, medan en ansökan med höjden +33,0 meter sannolikt skulle avslås. Därmed kom inte bygglovsansökan att överensstämma med hans ursprungliga önskemål, utan med BB:s.

I ett beslut den 15 april 2011 anförde *stf JO Ragnemalm* följande.

Bedömning

Genom ett beslut den 15 juni 2005, § 127, meddelade Byggnadsnämnden i Tyresö kommun bygglov och marklov för ett antal åtgärder på fastigheterna Våren 7 och 8, allt under förutsättning bl.a. att färdig mark på parkeringsplats anläggs på en höjd av +33,0 meter.

Den 19 oktober 2009 gjordes en anteckning på nämndens sammanträdesprotokoll. Enligt anteckningen, som rubricerades "felskrivet", skulle höjden +30,0 meter gälla i stället för +33,0 meter. Anteckningen undertecknades med initialerna "BB".

Härefter ansökte AA om marklov och ändring av tidigare beviljat bygglov. Byggnadsnämnden har genom ett beslut den 28 januari 2010, § 8, avslagit denna ansökan. Beslutet har överklagats till Länsstyrelsen i Stockholms län.

Jag tar i det följande till bedömning upp förfarandet vid byggnadsnämndens rättelse av nämndens beslut den 15 juni 2005. I övrigt finns det, med beaktande av bl.a. att länsstyrelsen för närvarande handlägger överklagandet av nämndens beslut den 28 januari 2010, inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder eller göra några uttalanden med anledning av klagomålen.

I 26 § förvaltningslagen (1986:223) anges att ett beslut som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av myndighetens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende, får rättas av den myndighet som har meddelat beslutet. Innan rättelse sker ska myndigheten ge den som är part tillfälle att yttra sig, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild och åtgärden inte är obehövlig.

Rättelser enligt bestämmelsen kan ske till både den enskildes fördel och nackdel, om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. Det krävs dock att det är fråga om ett förbiseendefel, dvs. att myndigheten fattat ett riktigt beslut men av misstag återgett beslutet på ett felaktigt sätt. Det får inte vara fråga om sådana fel som beror på t.ex. bristfällig utredning, felaktig bedömning av fakta, oriktig rättstillämpning eller liknande. För att ett förbiseendefel ska få rättas måste oriktigheten vara uppenbar. Felet kan t.ex. framgå vid ett studium av själva beslutet eller vid en enkel jämförelse med handlingarna i ärendet. När det är fråga om en ändring till parts nackdel, som i detta fall, måste bestämmelsen användas med stor försiktighet (se även SOU 2010:29 s. 570).

Den rättelse varom nu är fråga ligger enligt min mening på gränsen för det tillåtna. Själva beslutsformuleringen i protokollet ger ingen indikation på att uppgiften om att parkeringsplatsen ska anläggas på en höjd av +33,0 meter skulle ha tillkommit genom ett rent förbiseende. Av de ritningar som bifogats ansökan om bygglov framgår emellertid att höjden ska vara +30,0 meter. Av utredningen framgår också att AA – låt vara motvilligt – härvidlag anpassat ritningarna och därmed sin ansökan efter bygglovshandläggarens anvisningar. Mot denna bakgrund får med viss tvekan godtas att vad som ändrats genom rättelsebeslutet var en uppenbar oriktighet till följd av ett sådant förbiseende som anges i 26 § förvaltningslagen.

Däremot framgår det inte på ett entydigt sätt av aktmaterialet eller nämndens yttrande till JO att AA gavs möjlighet att yttra sig innan rättelsen skedde. Eftersom bygglovsärendet avsåg myndighetsutövning mot enskild och ändringen av beslutet var till AA:s nackdel, skulle han ha fått möjlighet till det.

Rättelse av ett förbiseendefel ska i princip ske i samma ordning som gäller för det ursprungliga beslutandet. Vid nämndsammanträden ska protokoll föras på ordförandens ansvar. Protokollet ska senast 14 dagar efter sammanträdet justeras på det sätt fullmäktige bestämt (6 kap. 30 § jämförd med 5 kap. 57–62 §§ kommunallagen, 1991:900).

I ett tidigare ärende (JO 2002/03 s. 397), som även det gällde förfarandet vid rättelse av ett beslut som fattats vid en byggnadsnämnds sammanträde, uttalade JO Berggren följande:

Att justera ett protokoll innebär att kontrollera riktigheten av detta samt att, efter eventuella ändringar, intyga denna med sin namnteckning. Kontrollen avser vad som har förevarit under sammanträdet. Någon anledning att därvidlag undanta uppgifter om sakförhållandena i behandlade ärenden föreligger inte. En annan sak är att justerare kan vara beroende av handläggande tjänstemäns medverkan i sådana hänseenden. Detsamma gäller för övrigt sekreterare, vilka inte omfattas av den uttryckliga regleringen i kommunallagen och är att anse som biträden åt ordföranden.

Som justerare anses ordföranden självskrivna (prop. 1990/91:117 s. 193) utöver den eller dem som särskilt utsetts för uppdraget.

Mot denna bakgrund bör det enligt min mening krävas att en rättelse av ett justerat protokoll bestyrks av justerarna, om nu inte beslut i den frågan fattas vid ett sammanträde (jfr Hilborn m.fl., Kommunallagen, upplaga år 2001, s. 266, ang. fullmäktiges protokoll), vilket kan anses nödvändigt för rättelser som avser själva innehållet i fattade beslut.

Av utredningen framgår att nämnden inte behandlade frågan om rättelse i samma ordning som det rättade beslutet. Någon förklaring till det inträffade har inte framkommit.

Sammanfattningsvis har byggnadsnämnden således i flera avseenden hanterat självrättelseinstitutet i 26 § förvaltningslagen på ett vårdslöst och delvis direkt felaktigt sätt. För detta förtjänar nämnden kritik.